

Het zijn ónze jongeren!

Gezamenlijke pedagogische aanpak in Vreedzaam Utrecht

"Kijk, soms moet je jongeren echt wel even stevig aanspreken. Als we bijvoorbeeld pauze-sport geven, is het dan heel handig dat we de afspraken en manier van aanspreken op die school kennen. Dat de pedagogische aanpak hetzelfde is. Dat geeft je twee stappen voorsprong" zegt buurtsportcoach Jip van Sport Utrecht.

***"Vreedzaam geeft een veilige
gezamenlijke instap"***

Gezamenlijk handelingsperspectief

Want opgroeien en opvoeden, dat gebeurt niet alleen op school en thuis. Als we Jip bellen over de gezamenlijke pedagogische aanpak in Utrecht, begint hij enthousiast te vertellen. Hij werkt nu 6 jaar met Vreedzaam in de wijk. *"Vreedzaam geeft veel houvast als je begint. Daarom geef ik de aanpak ook door aan onze stagiairs. Ik had er laatst nog één die zo opging in het feit dat je kinderen hun conflicten zelf kan laten oplossen. Dat ze zelf over een win-win oplossing nadenken. Dat was voor hem echt een eyeopener. Dat oefenen ze op school en kunnen ze ook in de sport!"*

Jip brengt wel een nuance aan over zijn aanpak. Met oudere jongeren is soms wat meer handelen vanuit autoriteit nodig. *"Vreedzaam is de basis, dat leren ze vanaf de kinderopvang. Als je een tijdje werkt met het aanleren en oefenen van verantwoordelijkheid, ga je freestylen en ontwikkel je je eigen mix. Wanneer je wat meer verantwoordelijkheid bij de jongeren kunt leggen, en wanneer je die heldere grens stelt en toch maar even zelf bepaalt."* Jip geeft aan dat een gedeeld pedagogisch klimaat de start in een organisatie en in samenwerkingen vloeiend laat verlopen. *"Vreedzaam geeft een veilige, gezamenlijke instap in het werkveld."*

***"Dezelfde pedagogische
taal geeft houvast"***

Ook zijn collega Soufiane herkent het aansluiten bij de school en in de pedagogische samenwerking tussen DOCK, JOU en Sport Utrecht (ook wel 'SJOCK'-samenwerking genoemd). *"We organiseren veel jeugdactiviteiten in samenwerking. Bijvoorbeeld de Urban Mix. We starten samen met een aftrap. We maken afspraken, hebben dezelfde aanpak bij ruzies en starten de activiteiten met een Binnenkomer. Dat is herkenbaar voor de kids en goed voor de groep."* Soms is het maatwerk. *"Als de veiligheid in het geding komt, dan is er wel een grens in dat 'iedereen erbij hoort' en mee mag doen. Dan wordt er wel eens één uitgesloten van een activiteit. Het groepsbelang staat dan voorop. Maar we proberen iedereen kansen te geven".* Per situatie en leeftijdsgroep moet er dus aandacht zijn voor regels en afspraken. *"Dezelfde pedagogische taal geeft dan houvast."*

In het jongerenwerk is het ook maatwerk: soms ben je 'grote broer' en moet je puur op relatie werken en daarmee wat meer aansluiten bij de straatcultuur. *"Als je meteen een norm gaat stellen, ben je sommige jongeren kwijt".* Janneke Ebben (Stichting JOU): *"We werken in het buurthuis niet met basisschoolinterventies zoals de petjes. Je past de vreedzame uitgangspunten anders toe. Wat met jongeren goed werkt is bijvoorbeeld Binnenkomers. Als ze allemaal zijn aangekomen in het buurthuis gaan we eerst even theedrinken en doen we een rondje. Dat geeft direct een fijne verbonden sfeer."* Ook zijn er momenten dat duidelijk optreden onvermijdelijk is. Hoe en welke elementen je van het vreedzame handelingsperspectief toepast is dus heel afhankelijk van de groep en de situatie. *"Maar de uitgangspunten blijven hetzelfde. We blijven de brug slaan om ze erbij te houden en perspectief te bieden. Het zijn ónze jongeren".*

*Foto 1 DOCK, JoU en SportUtrecht (SJOCK) in Centrum/Oost Utrecht, samen rond Utrechtse jeugd
Foto 2 Urban Mix in Vleuterweide*

Democratisch burgerschap

Democratische waarden als gelijkwaardigheid, participatie en inclusie – fundamenteën van de Nederlandse samenleving – brengen we dagelijks in de praktijk en kan je kinderen leren en vooral ook in het dagelijks leven laten oefenen. Competenties die geoefend worden op de Vreedzame School en in de Vreedzame Wijk ('democratische oefenplekken' zoals school, kindervrijkruisen, speeltuinen, maar ook in de sport, cultuur, etc.) zijn o.a. omgaan met verschillen, luisteren naar en inleven in de ander, gezamenlijke besluitvorming, kritisch denken, verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap etc. Deze competenties moeten jarenlang structureel geoefend worden in diverse contexten om ze eigen te maken. In een samenleving waar vertrouwen in elkaar niet vanzelfsprekend is, polarisatie de gemoederen hoog doet oplopen en de systemen achter de online-wereld niet gedreven worden door constructieve en democratische waarden, zullen we als (mede)opvoeders een tandje bij moeten zetten om onze kinderen en jongeren bij de gemeenschap te betrekken en een positief perspectief te bieden op een rechtvaardige, inclusieve toekomst.

"Door Vreedzaam leren kinderen wat het betekent om in een democratische samenleving op te groeien. Ze leren hun stem te laten horen en hun steentje bij te dragen aan het gemeenschappelijk belang. Vreedzaam geeft ons een gezamenlijke pedagogische visie, taal en aanpak die van grote waarde is voor de pedagogische basis in de hele stad. Het doel is dat alle kinderen, ouders én alle mede- opvoeders en organisaties in Utrecht die met kinderen werken in aanraking komen met de visie van Vreedzaam. Daarom vragen wij van onze partners, maar ook gemeenteambtenaren die actief zijn met kinderen en ouders, dat zij werken vanuit de Vreedzame aanpak. Dit zorgt ervoor dat we elkaar goed begrijpen, prettiger samenleven en gemeenschappen in de stad versterken." Beleidsnota Jeugd van de gemeente Utrecht (2025-2034)

We zijn allemaal rolmodel

Een opgroeiende jongere begeeft zich in steeds meer leefwerelden: op straat, bij de sportvereniging, in het jongerencentrum, online. Onze jongeren komen in diverse contexten diverse rolmodellen tegen. Verschillende mensen die potentieel een positieve invloed kunnen hebben en de jongere helpen om constructief deel te nemen aan de samenleving. Om sociale samenhang te versterken en een tegenwicht te bieden tegen straatcultuur, criminaliteit en polarisatie, helpt het als deze verschillende 'medeopvoeders' een gezamenlijke vertrekpunt en aanpak hanteren. Naast leerkrachten en ouders kunnen sociaal professionals, jongerenwerkers, sportcoaches en wijkagenten een belangrijke rol hebben. Zij kunnen zorgen dat jongeren zich

gezien en gehoord voelen, leren conflicten constructief op te lossen, en leren verantwoordelijkheid te nemen voor gedrag, de openbare ruimte of bijvoorbeeld in een jongerenraad. Jongeren leren dat ze een stem hebben en ervaren meer verbondenheid met de gemeenschap. Een gezamenlijke pedagogische visie, taal en aanpak zorgt voor duidelijkheid en stimuleert verbinding en samenwerking tussen de verschillende 'leefwerelden' waarin een jongere zich begeeft. Voor een goede ontwikkeling is het nodig dat kinderen en jongvolwassenen zich sociaal-emotioneel geborgen weten ('*sense of belonging*') en dat er perspectief bestaat op duurzame toekomstverwachtingen. Het idee achter de Vreedzame Wijk is dat vooral de meest kwetsbare jongeren te maken hebben met leefomgevingen die steeds minder verbindingskracht hebben, ook niet sterk zijn in het op eigen kracht ontwikkelen daarvan en tegelijkertijd een dominante 'straatcultuur' kennen. Denk aan (oververtegenwoordiging van) gezinnen met complexe problematiek, anonieme en/of als onveilig bekendstaande buurten, online criminaliteit en polarisatie, groepen 'hangjongeren' die hun identiteit aan de groep ontleen en meer in het algemeen: opgroeien in een samenleving die deze jongeren eerder als probleem dan als potentieel beschouwt. In Vreedzaam Utrecht wordt getracht daaraan een tegenwicht te bieden door een klimaat van sociale verbondenheid – de pedagogische 'village' of pedagogische sociale basis – te creëren waarin kinderen en jongeren ook zelf hun plek hebben en gedragsalternatieven aangereikt krijgen.

Kinderen en jongeren leren niet alleen van wat wij zeggen. Ze leren vooral van wat wij doen.

"Door verantwoordelijkheid te leren nemen voel je je trots"

Sanae Ben Siali (20) kreeg zulke 'goede voorbeelden' en is inmiddels zélf rolmodel. Ze vertelt: *"Het begon al op de basisschool, daar deed ik al extra dingen. Op onze Vreedzame basisschool was ik al mediator – ik vond het leuk me te 'bemoeien' en te helpen conflicten op te lossen. Ook op de middelbare school kreeg ik de kans 'peer' te worden: je was aanspreekpunt voor brugklassers en zorgde voor laagdrempelig contact. Ik ben spontaan en praat makkelijk. De jongerenwerkers van Stichting JOU kwamen ook bij ons op school. Via hen werd ik eerst als 'doelgroep' uitgenodigd in het buurthuis. Maar al gauw hielp ik mee activiteiten te verzinnen. Ik had een hele goed band met jongerenwerker Souad, zij was echt een rolmodel voor mij. Samen met mijn zus waren wij haar 'Minions' die overal bij hielpen als vrijwilliger. Het was zo waardevol om kansen te krijgen – iemand die ziet dat je talenten hebt. En door verantwoordelijkheid te leren nemen voel je je trots. Het geeft ook plezier om de nieuwe, zoekende jongeren te zien, dan zie je jezelf toen je ook nog zoekende was. Door al mijn inzet heb ik inmiddels veel geleerd, zoals keuzes te maken."*

Inmiddels is ze zélf rolmodel in het Rolmodellenproject binnen de Wijkaanpak Samen voor Overvecht en heeft ze ook de campagne mede vormgegeven. Het kan niet anders dan dat de sociaal daadkrachtige Sanae op haar beurt weer een voorbeeld is voor jonge meiden in de wijk!

De online leefwereld

Onze jeugd groeit op in een wereld waarin een groot deel van hun sociale leven zich online afspeelt. Ze ontmoeten elkaar, vormen hun identiteit, zoeken bevestiging, krijgen te maken met groepsdruk en worden beïnvloed door wat zij dagelijks op social media zien. Dat vraagt niet alleen om mediawijsheid bij jongeren, maar ook bij volwassenen. Ouders en mede- opvoeders hebben samen de verantwoordelijkheid om nieuwsgierig te blijven naar de online leefwereld van kinderen. Door vragen te stellen, zonder direct te oordelen, ontstaan gesprekken waarin kinderen zich gezien en gehoord voelen. De link tussen online en offline speelt een rol in alle opvoedgemeenschappen.

Er is inmiddels veel kennis over online burgerschap en weerbaarheid. Over algoritmes, influencers, groepsdruk, online geweld en de snelheid waarmee trends zich verspreiden. Wat online gebeurt, heeft direct invloed op hoe kinderen naar zichzelf, naar anderen en naar de samenleving kijken. In de Utrechtse Online Coalitie houden pedagogische partners elkaar op de hoogte van trends, ontwikkelingen en gezamenlijke aanpak. Zowel van kennisinstituten zoals Expertise-Unit Sociale Stabiliteit, het Nederlands Jeugdinstituut én in de lokale trendrapportage *Online Leefwereld Jongeren* van DOCK en JOU in Utrecht, komt steeds dezelfde boodschap naar voren: de relatie tussen jongeren en de volwassenen om hen heen is de belangrijkste beschermende factor.

“Het begeleiden zit eerst in luisteren”

Clemens Streng van DOCK is expert online leefwereld en gaat als Tienerwerker op school dagelijks het gesprek aan. Clemens: *“In de interactie met een jongere gaat het er niet om dat je als volwassene ‘weet hoe het zit’. Jeugd weet zelf wat er speelt online, wij als opvoeders begeleiden alleen. Dat begint bij vragen stellen en aansluiten bij hen. Gun ze hun eigen proces. Ik zie veel volwassenen in de val stappen van meteen een oordeel geven, zonder in te leven in de nieuwe generatie. Het begeleiden zit eerst in luisteren, om vervolgens mee te denken vanuit jouw kennis en ervaring over bijvoorbeeld desinformatie.”*

Juist op wijkniveau kunnen we gezamenlijk veel doen. Het is belangrijk dat pedagogisch partners signalen met elkaar delen. Vroegtijdig herkennen van veranderingen in gedrag en samenwerken als opvoedgemeenschap helpt om problemen te voorkomen, voordat ze groter worden.

Ook in de online leefwereld kunnen jongeren geleerde burgerschapsvaardigheden toepassen en opvoeders kunnen op open, gelijkwaardige wijze het gesprek aangaan en verbinding houden met die belangrijke leefwereld. Niet alleen professionals maar ook buurtbewoners en ouders kunnen getraind worden in het toepassen van vreedzame principes, ook in de begeleiding van een leefwereld die zij anders ervaren dan de jongeren zelf.

“Als het gaat om veilig opgroeien, moeten we het echt samen doen”

Scholen en ouders kunnen het niet alleen

Zo maakten de 13 basisscholen binnen de Brede School Overvecht zich in toenemende mate zorgen over wat zich afspeelt in de online leefwereld van kinderen en jongeren. Beperkt zicht van leerkrachten en ouders zorgt nogal eens voor een kloof tussen online ervaringen van de jeugd en de ondersteunende rol die opvoeders kunnen vervullen.

Danique, jongerenwerker van Stichting JoU, is één van die professionele opvoeders die meer zicht heeft op de onlinewereld. Samen met de Brede School, CED-Groep (Vreedzame School en Kinderopvang), Bibliotheek Utrecht, Stichting JOU en DOCK wordt nu het Programma Online Burgerschap ontwikkeld, dat binnenkort getest wordt. *“Als het gaat om veilig opgroeien, moeten we het echt samen doen en gebruik maken van elkaars expertise.”* zegt Danique. *“Als jongerenwerkers weten we wat er online speelt. Zo kunnen we het onderwijs en ouders steunen.”* Thema's als online pesten of buitensluiten, groepsdruk, het omgaan met schadelijke content, het herkennen van nepnieuws, de invloed van AI... In de online wereld zijn burgerschapsvaardigheden als kritisch denken essentieel, maar in de praktijk blijkt dat kinderen en jongeren zich online vaak anders gedragen dan offline en moeite hebben met het filteren, interpreteren en duiden van informatie. Juist daarom hebben zij volwassenen nodig die aanwezig zijn, vragen stellen, grenzen helpen verkennen en samen reflecteren op wat zij online meemaken. Scholen hebben behoefte aan structurele ondersteuning, expertise en duurzame samenwerking met partners. Dit programma richt zich op het vergroten en het versterken van online burgerschapsvaardigheden en het ondersteunen van zowel jeugd als opvoeders, die gezamenlijk de kennis, continuïteit en betrokkenheid bieden.

Pedagogisch samenwerken in de wijk

Juist dit soort pedagogische connecties en netwerken in de wijk leveren veel op. Op basis van goede relaties kunnen we gezamenlijk om onze jeugd heen staan en verdichten we de opvoeding.

De pedagogische samenwerking vraagt echter ook afstemming. Zo begeven de jongerenwerkers vanuit het sociale domein zich op school in het educatieve domein. De manier van werken is echt anders. Dat kan zeker aanvullend zijn, maar het vraagt ook om 'Wat hebben we van elkaar nodig?' en feedback. Clemens: *"In het Tienerwerk doen we sociaal werk op school. We worden ook gevraagd 'brandjes te blussen'. Ik geef dan in gesprekken aan dat we de Vreedzame basis verder kunnen versterken. Beter zoveel mogelijk vooraan investeren dan achteraf oplossen. Je kunt ook niet zeggen dat Vreedzaam niet werkt als je het beoordeelt op een moment van crisis. Het is vooral interessant wat daaraan vooraf is gegaan."*

Het recent gestarte samenwerkingsverband WijkWerkUtrecht voor de sociale basis, zet de komende jaren in op de gezamenlijke pedagogisch-democratische basis Vreedzaam op wijkniveau. Sociaal werker Stella van DOCK Utrecht werkt al jaren wijkgericht volgens de vreedzame samenlevingspedagogiek samen met (jonge) bewoners, scholen en partners. Ze neemt iedereen in haar wijk mee om oog en oor te hebben voor kind en samen opvoeden met activiteiten zoals van de Kinderwijkraad en de Plein Portiers. Ze vertelt over samenwerkingspartner en schooldirecteur Kim: *"Kim is 75% van haar tijd als schoolleider bezig met gedrag. Alles wat er gebeurt in de maatschappij, komt haar school in. Als ik dan binnenkom als vreedzame wijkcoördinator, is het meteen: we werken vanuit dezelfde visie. We weten allebei: je staat er niet alleen voor. Dan kunnen we alles aan. Dat 'core'-gevoel, je pakt elkaar in het hart."*

Dit artikel is tot stand gekomen met Jip Zerner en Soufiane Imoussaten ([SportUtrecht](#)), Danique Christ en Janneke Ebben ([Stichting JOU](#)), Sanae Ben Siali (rolmodel en student), Stella de Bie en Clemens Streng ([Stichting DOCK](#)) Suzanne Rhee-Körmeling ([CED-groep](#)), Isabelle van den Bergh en Merlijn Slothouber ([Stichting Vreedzaam](#)), en met dank aan onze jongeren en de Gemeente Utrecht.